

# L L E V A N T

DECEMARI CATOLIC MALLORQUI

Any XI

Núm 400

ARTÀ 31 Juniol 1927.

DEU I PATRIA

PREUS

Artà, i comarca any 4 Ptas.

A fora id 6 »

Extranger id 10 »

## Croquis artanencs

PORTIC

Es amb una gran temor que avui comensam la bella tasca, que l'amor a Artà ens imposa i tenim ànsia de que ens fallin les forces i ens hajem d'aturar a mitjàn camí. Però, ensems amb la temor, ens pessigolla i agita una gran gosadia tot recordant aquelles verídiques paraules del vell Horaci: «Audaces fortuna juvat,» que de bona gana pendriem per lema del nostre treball si no ens plaguessin més aquelles altres més humils i plenes de seny; «feci quod potui, faciant meliora potentes. He fet ço que he pogut, qui més en sàpiga, enhorabona! que posi fil a l'agulla.

Estic enamorat d'Artà i vull parlar-ne, si no vos sab greu, lectors artanencs, car sempre de l'abundància del cor la boca en parla. Voldria poder-vos revelar l'ànima del vostre paisatge, ungit de quietut i poesia; declarar-vos la bellesa sempre novella de les vostres montanyes qui, quant les besa el sol d'estiu, seixben transfigurades i que són els titans qui vel·len i guarden el poble; voldria introduir-vos dins el misteri i l'encantament de les Coves de Canyamel qui tenen la boca immensa oberta demunt la mar blava com si la volguessin engolir; menar-vos per les Vergunyes meravelloses, per l'aristocràtic Hort d'En Salat, per l'Hort des Bril embaumat amb la flor de sos tarongers; fer-vos escoltar el llenguatge fresc de germana aigua, criatura vivent qui fa rodar els molins, us segueix pels caminois, riu amb les

flors, rega les prades i és la sang de la mare terra. Vull acompanyar-vos per les garrigues intactes rebllides d'arbossar i de murta aromosa, pels boscatges de pins reuils i d'alzines adustes amb sa cabellera hirsuta, per les Pinedes de terra grassa, amable i esponjosa, per les vores dels torrents adés poblades de canyars immortals que umplen l'espai de remor i tremolor, adés poblades d'oms qui fan l'ombra espessa i conviden a dormir, per Bellpuig qui s'enderroca heroïcament recordant la seua història i finsí tot, per l'Ermita la Tebaiada artanenca. Vull fer camí amb vosaltres per la divina pau dels vostres oliverars: trescar la vostra planura enmorenida i cremada com una pagesa, la vostra planura d'entranya generosa i fèrtil qui, post rada entorn del Puig de St. Salvador, adora profundament la Mare de Deu. Voldria donar a conèixer les vostres costums, el vostre caràcter l'encis misteriós del vostre poble amb els carrers torts i estrets amb els seus recons i ponterrons, els vells carreis silenciosos d'Artà que semblen corredors d'un immens monasteri, on a cada portal hi ha atlotes qui broden i dones qui eternament fan llatra. I no voldria acabar sense que, endiumenge, donassem un tomb per la carretera nova, i sense fer-vos pujar, en romiatge d'amor i art, en el palau o castell de la vostra Regina qui vel·la damunt el poble i demunt les eres i sementers, i sense fervor devallar, vestits de dol, an el ce-

menterí que, gos a dir, és el més auster de Mallorca i el qui du més pensaments d'eternitat.

Perque són tantes les coses que voldriem dir i perque són tan curtes i magres les nostres condicions d'artista, és que amb una temor molt gran comensam aqueixa feina, no sense comandar-nos abans a Deu i a Santa Maria perque fecundin el nostre enteniment sec i estèril i regesquen la ploma per tal de que escriga coses dignes del vostre bon gust i paladar literari. Que no profani ni malmeti la visió pura del vostres paisatges tan armoniosos i suaus, que no desfiguri el vostre caràcter ni les vostres típiques usances de l'antigor!...

Però, tanmateix, en mig de la por tenim un gran coratge, un coratge qui neix de la simpatia i amor que sent per les coses d'Artà i pels artanencs. I, si hem de creure un autor ascètic, l'amor dona ales, res no troba impossible, tot ho pot, tot ho venç. de res se cansa; i a nosaltres si ens manca habilitat i enginy per escriure polidament i dir les coses així com voldriem, per altra part, ens sobra l'amor a Artà. El qui estima no sabrà declarar, si voleu, ses idees amb paraules escullides i retoriades, mes per rústiques que sien, sempre flamejarán del foc interior.

Tant de bo, que els nostres escrits humils i planers, com les cançons dels glosadors, portassen el sanítos perfum de les vostres garrigues i remor d'aigua clara, tinguessen una mica la sabor i l'aire del agre de la terra, que fessen estimar un grau més aqueixa Mallorca tan incompresa dels propis mallor-

quins i que encenguessen un poc més l'amor a ço que és el nostre patrimoni espiritual, disipant com un vent propici les velles cendres seculars qui en tenen ànima colgada...

Felix.

## Secció Consultivade Llevant DE TU A TÚ

F. S. Son Servera;<sup>10</sup> Pregunta: España no ha entrado a formar parte del Consejo Permanente de la Sociedad de Naciones.

Parece difícil que pueda evitar el conflicto a que Valude, si llegare a plantearse en el terreno de la guerra, cosa que no parece inminente.

A su tercera pregunta: *¿Qué opina Vosté en quant an els treballs de la mateixa Societat de Nacions?* He de contestar, que a parte lo plausible que son siempre los intentos de evitar conflictos armados, no creo que ni la constitución de dicha sociedad ni la mentalidad de las naciones que dirigen este organismo permitan hacerse ilusiones sobre sus resultados prácticos.

Vea V. lo que ahora mismo ocurre: En China, en Polonia, en Italia, en los Balcanes, se están debatiendo cuestiones que parecen a propósito para que la flamante sociedad se luzca; y sin embargo unas potencias la recusan, otras la creen impotente. En el orden social la Sociedad de Naciones ha hecho algo útil en orden a la reglamentación de las condiciones del trabajo, lucha contra la pública inmoralidad, etc. etc.

Cuanto de buena fe examinen el problema tienen que reconocer que solamente la Iglesia podría trabajar con verdadera eficacia para la pacificación del mundo y sin embargo las Naciones modernas no entienden las doctrinas ni oyen las voces de justicia y de amor que emanan del Pontificado.

A. L. En un artículo sobre cuestiones de educación traducido del alemán, leo la palabra Schlague. Desearia me dijese cuál es el significado de esta palabra?

Schlague significa látigo es decir corrección de los discípulos con azotes. Estos castigos están admitidos en ciertos colegios de Inglaterra, Alemania y otras naciones, aunque están severamente reglamentados.

L. G. (Palma) Hace solamente un par de años que nos casamos; entonces creía en una felicidad inacabable y siento ahora que el corazón se me va helando a causa del carácter de mi esposa, de lo distinto de nuestras ideas y de nuestra común intran-

sigencia. V. que parece hombre de mundo, qué me aconseja?

Si humanamente hablando, la más dichosa de las existencias es a que viven dos almas estrechamente unidas, hay que dirigir todos los esfuerzos hacia esta unión, la cual no suele conseguirse sin un gran espíritu de sacrificio y una gran dosis de bondad olvido de si mismo. No ponga V. límites a su generosidad (generosidad inteligente y recta) y si su esposa es una mujer de corazón se apercibirá enseguida del buen ejemplo. Antemele la consideración de que el sacrificio de si mismo es una de las pocas cosas que en este mundo no proporcionan pesares y remordimientos.

## L'anell de la vida

Continuació

En passaren encare més i Dona Ainès romania viuda com hem dit. Un dia caigué malalta i fong precis avisar al metje i donar-li els remeis necessaris, perquè el seu fiy ja s'havia fet un home acabat i no volia qu'és perdés per ell. Com passaven dies i sa febre anava augmentant ja no va esser un metje tot sol qui la visitava sinó que, arribaren a esser quatre, fent dolent pronòstic de sa malaltia i segons explicaven ells, venia a esser no més qu'un atac de dolor reumàtic.

Llavors tenia Dona Ainès uns cinquanta anys, edat crítica, i no prenia cap mica d'aliment. Els mirvis prengueren part en sa malaltia i aviat s'hi mesclà s'hístoric que solia tenir deslars, fins qu'un dia vegent que no tornava del desmai els metjes la declararen morta i donaren a n'el fill el mal glop de que ja no heí haví res que fer per part seua.

Ell a les hores tenia vint i un anys. Com que quedava tot sol dins aquella casa se va a veure obligat a donar disposicions pel seu enterro, per la acompanyada i per totes aquelles impertinències qu'és solen fer en semblants casos

¡Senyoret! De qué vol que vaja vestida?

—Del hàbit del Carme. Digués a les dones que la posin be, i esclatava en llaments i plors!

—¡Senyor! Avon vol que li fassen s'enterro!

A Santa Clara. Allá, heí tenim el vas; així al manco sa tia Sor Jerónia la veurá per derrera vegada; i més plors;

Senyor! Qui vol per ploradors!

-- Deixau-me anar. El Pare Juan, son confès que heu disponga. Ell tot heu entén més.

¡Senyor! Vosa mercé mos dispens. Com sa mare és morta inflada no li podem treure del dit aquell auell que

sempre duia: ¿Vol que fassem venir un argenté i l'hi fíem rá!

—Procurau de treurer-la-hi a poc a poc.

—¡Senyor! De bades hem fet i feim s'anell no vol sortir.

—Idó deixau-le-hi fer: s'anell es seu, que l'enterrin amb ella.

Ja t'he dit que no heu vull. Veten i que l'enterren amb ell. Allá avont va ma mare, be pot anar hi tota la casa, i jo i tot. (llágrimas a balquena)

(Seguirá)

## PER LA NOSTRA HISTORIA

L'important revista *Bollett de la Societat Arqueológica Lluhana*; en son n° de juny comensà la publicació d'una serie de documents històrics en referència a la nostra vila. El I és l'acte de pau i concordia entre partits que se feu en 1527 extret del Arxiu de Protocols. El n° de juliol publica el II que es un acte de protesta contra ordres donades pel Batle Real Mossen Jeroni Sureda, en 1517. Es extreta del mateix Arxiu, reproduida i anotada per D Josep Ramis de Ayrefior i Sureda.

## MORTS

Dia 21 = Francina Sureda Carrió (a) Balaguera; de 56 anys viuda, de febres tifóides.

Dia 22 = Magdalena Jover i Blanquer (a) Conlita viuda, de 77 anys de Sa Colònia de Hemorragia cerebral.

Dia 23 = Maria Tomás Pont, viuda de 63 anys Pollensina, de Càncer.

## MATRIMONIS

Dia 21 Miquel Sansó Bergas (a) Janeça amb Juana Maria Caldentey Andreu (a) Garbeta.

## NAIXEMENTS

Dia 21 Jaume Massanet i Terrassa fiy d'En Sebastià Lluisset i Na Francinaina Clrera.

Dia 23 Miquel Esteva Tous fiy de Josep de Son Fanc i Antonina de Can Canals.

Dia 23 Maria Cristina Blanes Blanes fiya de D. Francesc i D<sup>a</sup> Maria Blanes.

Dia 23 Miquel Genovard i Ginard fiy de Pep Sineu i de Maria Ametlera,

Dia 25 Julià Llaneras Carrió fiy de D. Juan Llaneras (a) Murta i D<sup>a</sup> Catalina Carrió (a) Julianeta.

## Relligioses

### PARROQUIA

Dem s'acabarán els novenis a Nostra Dona de Sant Salvador en preparació de les properes festes en les quals s'hi celebrarán les funcions detallades en el programa.

### CONVENT

Demá comensen les Coranta Hores dedicades a N<sup>a</sup> Sra dels Angels. Predicarà el Triduo un Pare Caputxí. Dia 1<sup>a</sup> a les dues entrarà el Jubileu de la Porciúncula qu'acabarà a mitja nit del dia dos. En aquest vespre s'acabarán les Coranta Hores.

### OBRES MUNICIPALS

#### LA PLASSA NOVA

S'están acabant definitivament les obres per la venta de carns i verdures en la Plassa del P. Antoni Llinás i segons nos diuen a ella serán traslladades la próxima setmana les taules de carn i peix i els tinglados qu'estaven en la Plassa veyá.

## De Son Servera

Són en nombre crescutíssim les famílies que diàriament se traslladen a les platges de la nostra bahia degut a la forta calor pròpia de la present temporada.

Crida l'atenció el veure també les llargues caravanes de carros amb gent de St. Llorenç que van al Port Nou amb l'objecte de passar-hi un o dos dies.

Es tan agradable en aquest temps estar a la vorera de la mar!

— Molts d'agricultors tenen ja acabades les «messes» del batre. Se contenen excessos de producció en les terres fèrtils. Hi ha cortó de terra qu'ha fetes dotze corteres de blat, i mitja corterada produir 26 corteres d'ordi.

— En la extracció de tuberculs hi ha casos dignes de menció, com en el de cullir-s'hi 405 kg de patates en un redol (terra de reguivó) ont sols hi havia 18 kg. de sembradura.

— Sembla que en aquest mes la nota predominant son els balls de pagés. Dia 1 a vespre n'hagué un en el Moli.

Diumenge dia 4 s'en feu un en el Port Nou i En Jaume (a) Rava n'organisà un altre de ben rumbós a casa que durà fins tard.

Hi assistí gran gentada.

Casament.— En Salvadó Brunet (a) Vey amb Juana M. Massanet (a) Guidaina.

Dia 25 tenguérem música en el cafè de foravila en honra del Patró del dia. Hi comparegué gran gentada.

Mos manifesten que tota la temporada estival tendrem música tots els diumenges a vespre en la plassa de St. Juan.

### Corresponsal

#### DE LA COLONIA DE St. Pere

Per dia 15 i 16 de Agost.,.

Segons rumors i notícies de bona tinta hem sentit a dir que aquest any les festes patronals d'aquella barriada prometen ser molt lluides.

Hei haurá ademés de la part de l'Església, que en la festa religiosa será ben completa, cucanyes, palo ensabonat corregudes en el cós, i altres divertiments per entretenir la gent gran i menuda.

També hei haurá corregudes de cintes artísticament brodades per les distingides Senyorettes de la Colònia i altres d'Artá.

La festa com de costum, se celebrarà els dies 15 i 16 del més de Agost vinent.

En el número següent se detallará el programa.

### Un Colonier

## DE CA NOSTRA

### CALOR

Els dies que fa son pesadíssims. Tothom repeteix el tòpic de cada any de que mai havia fet un estiu tan fort. Lo que vol dir que la calor que fa és molta.

### AGRICOLES

Molts son els qui han acabat de batre i per cert no'n senten gaire qui se queixin de l'anyada. Perque en general ha retut molt i de qualque finca se contenen excessos. Les metles ja comensen a badar-se. L'oliva va molt bé; casi per tot hei haurá esplet. Les figueres per are están carregades de figons.

### MORT

Ademés de sa Mestressa Francina Balaguera de la que'n darem ja notícia moriren també

dia 22 madò Confitá veyá de Sa Colònia i dia 23 sa madona Maria Tomás de Pollensa, sogra d'En Pep Fuster (a) Asdoro. Al cel sia.

### VIATICADA

Heu fou dia 22 la fía d'en Pere Juan Marín del carrer de Botovant, fadrina que fa temps está malalta.

### ESTIUETJANTS

Tenim ja entre nosaltres i a Calarratjada casi totes les famílies que cada any acostumen venir a passar la temporada estival entre noltros. Per por d'omissions nos abstenem de citar noms i a tots les donam la ben-venguda desitjantlos que la pas sin felisment.

### TORNATS D'AFRICA

Dimecres passat decapvespre acudí una gran gentada a l'Estació del tren per estar anunciada l'arribada d'una quinzena de joves dels Batallons Expedicionaris els quals tornar n ben bons amb la natural alegria d'Àfrica d'ells i ses famílies.

### CONVALESCENCIA

Segons notícies confirmades pels soldats recent regressats d'Àfrica, ha entrat ja en franca convalescència el nostre amic i paísà N<sup>a</sup> Antoni Gelabert (a) Jaumí, el qual fa una mesada que sufrí una delicada i perillosa operació. Celebren tan bona nova i desitjam prest poder-lo veure per aquí bo de tot.

### MILLORIA

Les dues persones de les quals en el darrer n<sup>o</sup>. anunciarem qu'estaven en extrema gravetat i qu'havien estat sagrantades han experimentat franca milloria, així Sor Antonia de Can Morey com l'amo'n Biel Busqué. Un i altre s'aixequen, lo qual nos alegrem de poder anunciar i desitjam recobrin prest totalment la salut perduda.

### PRO CREU PASCUAL

Just publicada la notícia de que s'havia tancada la subscripció pro Creu Pascual nos digueren d'un altre donatiu de cinc pessetes fet per D. Juan Sard Font amb el qual queda closa a la cantitat de 688 pessetes.

# PROGRAMA

de les festes populars i religioses que en els dies 5, 6 i 7 d'agost se celebrarán en la vila d'Artà en honra de la Transfiguració del Senyor y de la Verge de Sant Salvador

## — DIA 5 —

A LES 9½ — (Hora oficial). Sortida de la Comissió, Clerécia i Ajuntament per fer la capta per la vila.

A LES 6 — Del capvespre. Cucanyes a la Plassa Veya i volta de la Banda pels carrers.

A LES 8 i mitja — Solemnes Completes a la Parròquia e il·luminació general.

A LES 10 — Revetlla en la Plasseta de Sant Salvador amollant-se un gran castell de focs artificials, i concert musical.

## — DIA 6 —

**MATÍ.** A LES 8.—Capta de premis per les corregudes en el Cos amb ses xeremies.

A LES 9 i mitja — Reunió de la Comissió i Ajuntament a la Sala per assistir amb la música a la arribada del tren.

A LES 10-20 — Recepció de la famosa massa coral «Capella de Manacor» en l'Estació del ferrocarril i acompanyada de la mateixa a la Sala aont l'Ajuntament les obsequiarà amb un refresc.

A LES 11 — Ofici solemne en l'Església Parroquial en honra de la Transfiguració del Senyor. Oenparà la Càtedra del Esperit Sant, el Rt P. Juan Ginard, del Oratori. La «Capella de Manacor» cantarà la missa de Kessler i durant l'ofertori un solista d'aquella massa coral cantarà un *Oh salutaris Hostia*. Al acabar l'Ofici acompanyada i refresc a la Sala.

**CAPVESPRE.** A LA 1.—Corregudes en Es Cos, per homes i tísties, amb els premis de costum i altres en dobbés.

A LES 5 i mitja.—Gran concert coral per la ja dita «Capella de Manacor» en el Teatre Principal. L'entrada és gratuïta i per qui hi càpiga, fora de paleos i butaques que estan reservats als convidats per l'Ajuntament. S'hi posarà bassina.

A LES 7.—Solemnes Completes en l'Oratori de St Salvador i tot seguit concert musical en el terradet de Sant Salvador i el típic *Ball de la Cisterna*.

A LES 10 i mitja.—Concurs de ball de pagés en la plassa del Conquistador en el qual se donaràn els sigüents premis:

A la pareya que balli millor el Bolero antic 15 ptas. (acompanyament d'instruments de corda). A la que balli millor el Bolero modern (amb acompanyament de Banda) altres 15.

Quinze ptas a la Jota del Bolero i quinze pel Fandango; vuit per la jota mallorquina i vuit pel Copeo. Hei haurà un Jurat compost de senyores i senyors que otorgarà els premis. Tot seguit s'encantarán les dotzenes i dançades que's vulguin fer repetir a les parelles premiades i a les dones que voluntariament se presentin.

A LES 11.—Concert per la banda de música en la Plassa de la Constitució. (Veya)

## — DIA 7 —

A LES 9½ — Ofici solemne en l'Oratori de Sant Salvador amb assistència del Magnífic Ajuntament. Cantarà les glòries de la nostra Patrona el Rt. D. Pare Amorós. A les 12 i mitja refresc a la Sala.

**CAPVESPRE** (No está encara ben determinat l'acte que se celebrarà si bé se parla d'unes Carreses de cavalls o d'una «bacerrada»)

A LES 10—Concert per la Banda en la Plassa del Conquistador.